

Baltijas Semkopis.

Apsteļamā:

„Balt. Semf.“ Administrācija, Rīgas Latw. beebribas namā, un redakcija: Zeltgavā, Rātofu-ēlā № 2. Beftam Rīgā: Šilling'a, Kapteina un Lūgawa grahmatu-bodis un pee kopmana Verchendorff, pilf. Rātku-ēlā № 13. Zitās pilfētās: wifās grahmatu-bodis. Uf lauleem: pee pagasta - waldehm, mahzitateem, ūkolotajeem, 2c.

5. gads.

Rīgā, 14. nowembrī.

Makfā:

Ar Peelikumu: par gadu 3 rub., par 1/2 gadu 1 r. 60 k. Beft Peelikuma: par gadu 2 rub., par 1/2 gadu 1 r. 10 k. Par peejuhtifchanu ar pafu uf fatru eūemplari, ween' alga waj ar jeb beft Peelikuma, jamakfā 60 kap. par g. un 35 kap. par 1/2 g. S l u d i n a j u m u s peenem wifās apsteļamās weetas pret 8 kap. par ūftu rindinu.

№ 46. Lihdī ar Baltijas Semkopi ik nedetas iūnaht Peelikums ar ūtahteem un derigu laika-kawekli; **1879.**
makfā 1 rub. par gadu, 50 kap. par puūgadu.

Zeen. Peterburdsneekseem

iffaku firfnigako pateiziba par laipnu un draudfigu uūnemifchanu, pee-palihdūfibu un pawadifchanu. Theodors Rolands.

„Baltijas Semkopja“ zeen. lafitajeem.

Kas ilgus gadus kopā nodifhwojufchi, kopā preezajuūchees un zee-tufchi, teem firds reis nefahs ifrunatees par wifū, kas peedūfwots, — atūtatitees atpakal uf notezejuūcho laika-ūtrehki. Ir mums, pee ūawas darboūchanahs jefā gada ūleegūchna aiūkluwufcheem, firds ir deefgan pilna un nefahs ifrunatees, ūkaidri un gaischi ifrunatees ar ūaweem zeen. lafitajeem, kas drihū pilnus peejus gadus ar mums uūzihtigi un uūtizigi dalijufchees preefōs un behdās.

Lai tuhlit no eefahkuma iffakam, ka lihdi ūchim gan ne weenam Latweefchu laifraūtam jeb, ja tā grib, ne weenam Latw. laifraūta redaktoram naw bijis til daudū gruhribu, ūūhehrūūku un wifadu kawekli japahrwar, kā „Baltijas Semkopim“ un wina wadonim. Ne mehū waram, nedū ari gribam leegt, ka pa dafai pee tam muhū paūchu waina bijuū, ka mehū daūchus ūūhehrūūklus paūchi ūew ūataifjuūchi. Wifū eefahkums ir gruhūs un meifūars ne weens wehl naw peedūfimis. Bet ūchaubitees ari newar ne azumirūka, ka wifū leelakee ūtarp ūcheem ūūhehrūūcheem bija muhū zenteenu augti, eenahkufchees zihninds pret teem, kas lihdi tam bija tee ūpehzigee wadoni un prahtu lozitate muhū laifraūtu darba-laufā. Daūchi mehginajumi, ūcho ween-puūfigo, netrauzeto, wareno un naigo darboūchanos ūnameem zilwekeem par labu, Latweefchu gara-patūahwibai un gara-brihwibai par ūkaidri, — daūchi mehginajumi, ūcho ūawado darboūchanos atlaht, likt uf ūwaru, waj nu jau paūchā eefahkumā ūkuwa apmahkti, waj ari palika beft ūekmes. Tas weenigais Latw. laifraūtis, uf ūo attihūtitee Latweefchi lika ūawas zeribas, ūahka nogurt, atlaistees no gruhūtā darba. Tani kritiūtā brihdi iūnahza „Baltijas Semkopis.“ Jau no pirmā eefahkuma tas nahza ūtarp diwūfahrtigahm uūbrulūūchanas-ugunihm. Tifai diwi zeli winam atlifahs: waj zihnitees un uūwaret jeb godam kriūt, waj glehwi padotees un tahdā wihūe palihdūfet, uf ilgeem laifeem noūūprināt to garu muhū deenas-literatūrā, kas puūfims gadus, it kā leetuwens, uf Latwu tautas gara-kruhūihm bija gulejis un tai leedūs ee-elpot to gaisju, kas zel no gara-meega, modina paūchafūinu un zilwekus padara par dūhweem walūts lozefkeem ar gaischu atūifhūchanu un ihūtu patriotifūmu ūeifaram un walūtij uūtizigās kruhtis. Kuru no abeem zeekeem „Balt. Semf.“ ūew iūredūjeees, ūuhs, zeen. lafitate, ūineet. Un wifūch to darija ar pilnu apūinu, ne azumirūkli neūchaubidamees, kas winam ūahw preefūchā un buhū jauūwar. Regribam pee wahrda ūaukt wifus tos ahrigos ūūhehrūūklus, kas winam ūchini zelā radufchees — tee jau wifpahr paūifhtami. Tifai peemineūim, ka lafitateem neredūot, nedūrdot pret mums wehl ūmtfahrt wairaf darits: urbts, rihdits, ūuhdūets, denunzeerets, jebūchu gan — ūlawa taiūniba! — beft ūekmes. Un ka „Balt. Semf.“ tagad uf wifahm puūfem ūahw droūchali, ne kā jeb kad, par to mehū no firds dūiluma waram pateifūtees augūtai Waldibai, kas eewehrojuūti, ka wifūch tai it no paūcha eefahkuma un weenumehr ir parahdijis neūchaubigu uūtizibu un padewibu, un tahdū wifas pret mums iūdomatās denunziatijas ir atūahjuūti beft eewehroūchanas. Tas ne ween muhū kruhtī pilda ar pateizibu, bet muhū ari eedroūchina,

uf ūchi pateefibas-zela palift un tahdā garā ūrahdat jo projam, kā ūawu augūtalo mehri uūluhkojot taiūnibu un Waldibas prahtu un wehleūchanos.

Bet kamehr mums iūdewees, ūawus ahrigos pretineekus pee-nahkama atraidit un kamehr taiūniba un pateefiba muhū ūlepenos ūlaugus uūwarejuūti, tamehr „Balt. Semkopim,“ kā zeen. lafitateem jau ūinams, bija jakaujahs ar ekonomifūlahm gruhribahm. ūchini ūinā muhū pretineeki uf ūaweem puhlineem war buht lepni, jo wineem zaur wifū wifadahm agitazijahm ir iūdewees „Balt. Semkopim“ materialifū ūkaidri padarit. Saprotams, ka tahdi puhlini newareja palift beft ūaweem augteem, un jebūchu mums gan laimigi iūdewees, ūchos augtus iūnihzināt un ūawas awifes nahūotni nodroūchināt, tad tomehr tahdas agitazijas par weenu un pret otru laifraūtu turpmat newarehs wif atūaht neewehrotas. „Balt. Semkopis“ teef iūdots ar Waldibas atlaufchanu un ūem zensuras pahrluhkoūchanas, tahdū fatru, kas laudis peerunā lai to nenemot, waj kas wina nehmejus laut kā mehgina ūpaidit, gan warehs apūuhdūet par ūkaidri, ūo tas uf tahdu wihūi iūdewejam padara, waj ari par neslawas zelfchanu.

Mehū eūam pahrlēezinatī, ka beft ūchim agitazijahm „Balt. Semkopim“ ar ekonomifūlahm gruhribahm nebuhtu bijis jakaujahs, — ka wifūch tahs ūen jau buhtu pahrawarejis, pat pee wifseem teem da-ūchadeem upureem, ūo wifūch ar til mihku prahtu nefis. Lai muhū puhlinu augti tautā buhtu leeli, lai maūti, bet to mehū waram ūazit if pahrlēezinaūchanahs, ka mehū ne-eūam ūaupijufchi ne darba-ūpehūs, nedū naudas upurus, no firds wehledeamees labaf wairaf dot, ne kā peefolits. Bet awifes iūdoūchana ir un paleef weifals, kam materialifūs pamats. Ir ūchis pamats nedroūchūs, tad ari pate awife newar paūahwet. Tahdūt eenahkumeem jabuht til leeleem, ka ar teem war iūpildit wifas ekonomifūtās wajadības, kas ar awifes iūdoūchanu ūaweenotas. Bet nu „Baltijas Semkopis,“ ja ari nebuht ne-eewehrotu ūkaidri, kas tam zehluūehs zaur minetahm agitazijahm, tatechu jau pats par ūewi ir lehtals, ne kā to pehz darba-ūpehku, papihra un drukas aprehūinuma war iūdot. Tā p. p. „Peelikums,“ kas tatechu par gadu nefūs 52 pilnas loūfnes, lihdi ūchim makfā tifai rubli t. i. ne pilnu 2 kap. par loūfni! Tā tifai ir papihra un drukas nauda — par darbu tē wehl nebuht naw reh-ūinats. Bet nu pa walti tatechu ne weens newar ūrahdat. Pee tam tas wehl, kā katrs pahrlēezinaūchees, nebuht naw weegls darbs. „Balt. Semkopis“ pa dafai pagehr leetas-prateju ūpehūs, „Peelikums“ original-raūstus un labus tullojumus. Ja wifū ūchee darbi buhtu kahrtigi ja-aiūmakfā, kā p. p. ahrūemēs un pee leelahm awifehm raūstneekseem mehdi makfat, tad tas pee til mafas zenas nebuht nebuhtu eefpehjam. „Balt. Semkopim“ iūlihdi tifai tas, ka redaktors ūawus puhlinus wifai lehti aprehūina un ka winam draugi un paūifhtami ūrahdā beft ihpaichas makfas, gribedami tautai par labu puhletees. Bet zif ilgi tatechu weens wifus ūawus darba-ūpehūs wifseem lai upurē pa walti!

Wifū to eewehrojoūt zehlahs jautajums, waj „Balt. Semf. Peelikumu“ pamafinat, waj zenu par to pa-augūtināt. Daudū lafitaju, ar ūo aprunajamees, wehlejahs beidsamo. Ari mehū paūchi un muhū uūzihtigee lihdiūrahdneeki ūipri ween bija pret tahdu pamafifchanu, kas tifai muhū raūstneezibai waretu ūkaidri. Tahdūt peeberigai waldibai eefneedūa luhgumu, lai tā atlauf, „Peelikuma“ zenu par 40 kap. pa-augūtināt. ūchi atlaufchana nu irū pahrnafuūti

un mehš žeram, ka zeen. laštaji buhs meerā, ka laštāšanas materials naw kluwis pamafinats.

Sirsnigu pateizibu issazidami ņaween zeen. lihdsstrahdneekem un „Balt. Semkopja“ pabalstītajem, mehš tos laipni luhdsam, ņawus spēhšus un ņawu labwehleschanu ari turpmāf mums ne-atraut. Jo ar ņaweenoteem spēhkeem un tautas labumu azis paturot mums jazihnahš tos šķehreihšklus wišgaligi ušwaret, kas mums lihds šķim bija želā. Ne tikai „Balt. Semkopim,“ bet wišai tautai tee likti. Un kad „Latw. Aw.“ tā ta pate ņafa, no muišneeku lašes il gada dabon palihdsību un beš tam, kā pašihstams, zaur wišadāhm agitazijahm top isplatita un tadehš til lehti war kluht isdota, tad mums, kas mehš winas želus ne-eimam un newaram eet, uš wišu to jazatbild ar weenprahtību, nopeetneem publineem un ar drošču žerību, ka mehš reiš tatsču ņašneegām ņawu mehreki. Tadehš mums mine-tahm agitazijahm jastrahdā pretim zaur „Balt. Semkopja“ isplatīšanū. Weenam warbuht naw daudš eespehšams, bet wišeem weenprahtigi strahdajot mums isdofees panahšt nezeretus augšus. Daudš mehš jau ešam panahšuschi, — ruhpešimees, zeen. lihdsstrahdneeki, laštaji un tautas draugi, ka panahšam wehl wairaf! Redakzija.

Sihmežotees uš augščejo isskaidrojumu, „Balt. Semk.“ admini-strazija dara šnamu, ka ar augštas Waldibas atkautšanū „Balt. Semk. Peelikums“ no 1. janwara 1880 ņahtot maksāšs 1 rubl. 40 kop. par gadu, tadehš kopā ar „Semkopi“ par paštu 4 rubl., ešpedizijā, grahmatu bodēs un žitās isdalīšanas - weetās ņanemot 3 rubl. 50 kop.

Mehš žeram, ka zeen. laštaji ar ščo waijadšigo ženas pa-augšlināšanū buhs meerā un ari turpmāf mums neleegš ņawu uštizibu un laipnību. No ņawas pušes mehš darīšim žil eespehšams un luhdsam zeen. laštajus, lai ari tee mums nahš palihgā, par awišeš isplati-šchanū laipni gahdadami. „Balt. Semk.“ admini-strazija.

Saimneezibas nodafa.

Par ņemneeku mahju pahrdošchanu Baltijas gubernās.

No Theodora Rolanda.

I.

Baltijas eedšihwotaji, zaur zaurim nemot, wišai maš pašihšt walšs žitās dakas. Ari to žitu gubernu semkopibas buhššanas Balteescheem maš pašihstamas; tahš pee mums tura par wišu nederigāšahm wišā pašaulē, tad nahš muhšu pašču semkopiba un — tā pee mums pats par ņewi-

protams — wislabalās buhššanas ari semkopibas šinā ir — Wahžijā, muhšu gaismotaju šlawetā semē. Laiks kluht, ka tahdus pa balai grei-šus aisspreedumus pamāšam ņašlam isnihžinat. Tas pats noluhšs ir ari šķim rakštam, jebšču gan ihsti par Baltijas, ščoreiš ņewiškēti par Kuršemes ņemneeku mahju pahrdošchanu runāšim un tikai wispahrigi falihdsinot tahš žitās gubernas peeminešim.

Semkopiba, Kreewijas walšs ņaimneezibas ihštāis pamats, kā jau pašihstams, tikai tad kahrtigi war attihstitees un ušplaukt, kad ņemes ihpašchums naw tikai maš eedšihwotaju rokās, kā p. p. Anglijā, kur wiša araniā ņeme peeder lahdeem 50—60 leelgruntneekem, kas to mašalās dalās pehž ņawas patihššanas isnomo žiteem. Šchis mašais isredžeto pulzinhš, tā lehti protams, pilnigi walda par wišeem sem-kopjeem un daudšreis tos tā isuhž un apšpeesch, ka tambeht ņaželahš wispahriga kurnešchana, pretošchanašs, pat waras-darbi, kā p. p. tagad Žhru šalā. Senāf tur waldbiba gan gahja starpā par widutaju un žil ne žil nodrošchanaža rentneeku likteni, bet wišgaligi wežais pošs tomehr naw isnihžinats, tadehš ka grunts ihpašchneekem tomehr wehl pahrlēku leela wara par ņaween nomneekem, beš ka ščos likumus aistahwetu. Tadehš Anglijā tā ņauktāis agrar-žautajums (semkopju kahrtas nodrošchanašchana) wehl arweenu ir tikpat swarigs, kā tas ņakaršē eedšihwotajus, ņewiškēti mašo laušču kahrtu, kam ihstu palih-dsību dot waldbiba nešpehž un parlaments negrib.

Gluschi otradi ar ščo leetu šahw Kreewijā. Waldiba, 1861. gadā ņemneekus atšwabinadama no dšimtsbuhššanas, teem ari pee-šchihra brihwesības materialihškos pamatus — ņemi, kas teem lai dotu pahrtiku; gluschi beš ņemes brihwas tautas naw ne domajamas. Neparēšas ir tahš domas un netaišnas tahš dašchahrt ispauslās šinas, ka ņemneeki ešot ņemi dabužuschi par welti. Tas waldbai nebuht nebija eespehšams, jo pašchāi winai til daudš ņemes nepeedereja, žil ņemneekem waijadšēja, un muišchneekem ņemi atnemt, lai to ņemnee-keem waretu eedot, buhtu bijis netaišns waras-darbs, ko no taišnas waldbibas nekad nedrihšt žeret un ņagaidit. Bet gan waldbiba nožazija, žil ņemes kura katra weetā no muiščas grunts janoschkir un par lahdū ženu šči no ihpašchahm komiijahm atšchirtā ņeme ņemneekem japahrdot, ja starp wineem un kungu islihšgums ar labu nebija eespeh-šams. Krons tad ušnehma galwošchanu, ka ņemes ihpašchneeks ņawu naudu par ņemneekem peeschkirtu ņemi ihštā laikā dabos t. i. waldbiba ščo naudu ismašā pate un turpretim atkal no ņemneekem peedšen to, kas teem jamāšā, tā ka muišchāi ar wineem nebuhtu ne lahdas ņaduršchanašs.

Daudš gruhšaks bija tas žautajums, lahdā wišē atšchirtā ņeme starp ņemneekem isdalama. Jo weenfahrt it wišeem wineem grunts-gabalus newareja peeschkirt, otruhahrt dalamo ņemi nenahžahš weegli tā nodalit, ka ta wišeem buhtu pee-eijama un pehž eespehšas weenada.

Sadšihwe un šuiba.

Ganges krolodils.

Pehž G. Žager'a.

Krolodili ir Indijas bištamatee šwehri. Zaur wineem daudš wairaf žilweku ņaudē ņawu dšihwibu, ne tā zaur ašnšlahrigo tihgeri; jo neluhšojot uš to, ka krolodilu škatis ir leelaks, ne tā tihgeru, wehl ja-eewehro, ka tihgezi mahjo nepee-eijami bešajāds dšuhšsteendš (ar garu ņašli un bešeem kruhneem ja-augušchšs purwōds), krolodiki turpreti wairaf starp žilwekem, tā: juhšmalāds, ešerōds un upēs.

Ganges krolodils — gawials — (gawialis gangeticus) ir lihds 12 un ari wairaf pehdū garšch, ņašgani bruhšs. Wina leelā mute ir, tā wišeem krolodikeem, ar pulka špizeem ņobeem brunota, wina muguru žebš brunas, kas ne par lodi ne-behdā; katrai no wina 4 lahdahm ir 5 lihši, aš nagi.

Wina ihštāis mitellis ir Ganges upe ar ņawahm peetekahm; wina bariba žoti dašchada, tā: lopi — gan dšihwi, gan nešihwi, pat retruhdejušchi — bet wiswairaf šwis un žiti uhdena dšihwneeki. Uš ņaššuma wišch ņawu laupijumu žer pehž kala wiššes. Wišch nogulāšs kraštmāid ņem uhdena un rahmi gaida, kamehr kas tu-wojahš. Ja laupijums ir riškli pretim, tad wišch šibena aštrumā to ņalampj un norauj dšikumā. Pat gaisa dšihwneekem, putneem, no wina jašargahš. Uš Borneo šalās lahdš žekotāšs redžēja 4 pehdas garu krolodilu Dufona upes dumbra gušam. Kad nu šchis no dšihwibas ne mašalās šihmites nedewa, tad weena laija eedrošchi-najahš winam ušmanigi tuwotees; bet til lihds šči bija deesgan tuwu, tē krolodils ar weenu ležeeenu winu ņagrahša un aprija. Tā wišch žer ņunus, lašas, mešča žuhšas, mehrlakus un pat žilwekus. Suni, kas ščo šwehru reiš redžējušchi, no wina tā bištāšs, ka til no nepahžrešchamahm šlahpehm možiti, tee ušdrihštāšs uhdenim

tuwotees, bet ne reti tikai no ehnas isšebedeti, werštes tahšumā blaudami behž projam.

Wišch ņawu laupijumu til šchigli nograhbj, ka žilweki, kam ta nelaieme wina riškli krišt, nedabon ne eeblautes. Tā ne reti žilweki topot no upmalas jeb lai-wahm til klus israuti, ka turpat buhdamee to tiko dabon manit.

Ja laupijums naw leels, tad wišch pelbedams to aprij, bet lopus un žilwekus wišch noglaba dšikuma dumbražā un tikai wakara jeb nakti isnešs mala un aprij. Wini wiswairaf ir naktis mihtotaji un tapat tā leele šwehri no lašu ņugas — ihpašchi uš wakara un pa nakti žoti bištami. Tapehž ari gar upmalahm, kur krolodiki atronami, ne weens pehž ņaules noešchanas beš ihpašchāš waijadšibas neštaigā. Kad uš uhdena naktis ušnahšt, tad laiwina top upēs widū tureta, kur krolodili straumes beht labpraht neusturahš.

Žoti daudš žilweku atron ņawu nahwi šči laupitaja riškli. Tas nahšt zaur leelo weenaldšibu pret tahdahm breešmahm, jo weens krolodils tureenes laudis ne-atbaidihš šwehtajā Ganges upē mašgatees. Un kaut ari ščodeen lahdš tapis aprihšs, žiti rihtā nahšt un mašgajahš atkal tani weetā, tizedami, ka pee šči šwehtā darba mirt, ir deewu nolehmums. Reiš bija dašchi laupitaji ščo eeteepšchanos ņawam labumam isleekajušchi. Weena apgabala laudis bija lahdā weetā jau ilgus gadus beš breešmahm mašgajušchēs. Tē lahdā deend weena ņewu nošuda, pehž lahdas deenas atkal otra re. Eešahšumā wiš tizeja, ka ta krolodija waina. Bet kad nu šchis ņawads krolodils tikai ņewas laupija, tad pehž wina ņaška mešet un atrada rašbaineekus par wainigeem, kas šchihš nonahwejušchi, lai eeguhtu rešnos šelta rinšus, kas ņewahm ap rokahm un lahdahm.

Žoti weži krolodiki ņabauša ar ašti mašās laiwinas un tad laiwineekus aprij. Šchahšs žoti behdigs atgadijums notika reiš uš Borneo šalās. Leels krolodils bija 14 deenu laikā nolaupijis lahdam Malāijam ņewu un weenigo behrninu. Dšiti ap-

Rā pasīstams, Kreemu semneeki nešihwo isflaidetās mahjās, tā Baltijas gubernu semneeki; bet zeemās. Beidsot īspreda, ka katram zeemam, kam peh3 laisteem nosajizumeem seme jadabon, ta eerahdama peh3 tā faulta šhōra-sistema t. i. no zeema šahot wīfu semi eedalija garās, šhaurās strīpās, kuras daud3 weetās ir tikai biršas platumā. Šhōs šhāuros, garos semes gabalīnus tad atkal noschīhra trijās dalās jeb trijās laukās, un semneekem tad nu peh3 lojes eerahdija tahdu strīpinu katram pa weenai katrā laukā. Tā tad ne weena pašča semneeka 3 lauki naw weenā kopā, kā pee mums, bet starp kaimīnu laukeem trijās semišchās weetās. — Lauku leelums naw wīfur weenads; zītās weetās katram pa wīfam ir tikai pahris defetīnu, zītās warbuht 3, retati jau lihds 5 defetīnahm. Bet šhōs semes-gabalīnus daud3reis šakalda wehl masalās dalās, p. p. kad tehws mirīt un atstahj dehlus, kuri tad nelaika tehwa semē dalahs. Zīt tablu šhi grunts-gabalīnu šakaldīšana war aīswest, lahbus auglus ta war atnest, nebuht naw paredsams.

Katrs, kas no semkopības zīt ne zīt ko prot, tuhdat atših, ka šhis šhōra-sistēms ihstu (rationell) semkopību nebuht neatlauj un ka tadeht tanis gubernās, kur tas eewests un ari turpmat palīks, semkopības ušplaušchana pee semneekem naw šagaidama. Gruhti, koti gruhti ir šazit, kas šhi sistema weetā buhtu bijis labaks. Muhju waldiba, par šawu pawalstneeku lablāhšchānos ruhpedamahs, ir to labako grībejušt; un teescham — lamehr agrar-jautajums neween Anglijā, bet ari dāschās zītās wāstīs padara leelas raišes, tamehr tas Kreewijā ir laimigi īschkirts, abahm dalahm — semneekem un muišchneekem — pa prahtam. Jau no pašča eesahkuma, kad waldibai nah3ahs īschkirt šhō šwarigo un gruhtu jautajumu un kad ta beidsot palīka pee minetā šhōra-sistēma, wīna nešahubotees ari šhi sistema wahjās pušes atšina, bet zita zela toreis nebija: ne ween brīhwību, bet ari pahrtīku wīna grībeja dot semneekem, tadehl leelakai dakai no teem wajjadseja katram šawa semes-gabalīna. Zīt mīhšch un dahrgs ir pašča ihpašchums, to katrs šina un šajuht īf deenas. Ari Kreewijas tautas to šina un šajuht un tadehl muhšcham buhs pateizīgas šawam Keisaram un Wīna augštai ziltei. Bet tas jautajums, kā pee Kreewijas semneekem semkopība lai ušplaušt, peeder tuwafajai nah3otnei un buhs īschkīrāms wairaf no semneekem pašcheem šawā starpā, ne kā no waldības. Peh3 muhšu domahm wīneem ihsta semkopība tilkai tad buhs eespeh3jama, kad wīni šawus laulus šawilks kopā, nodalīhs zītadi un padarīhs leelalus zaur tam, ka weens šawu semes gabalīnu warbuht pahrdos otram, ka lai želtos tahdas šaimneezības, kas šaimneekam pilnīgi atmašā pušlīnus un rokpeleem galwo drošču, pastahwīgu pahrtīku. Zītada lihdsēkta meh3 tē neparedsam un jazer, ka Kreewijas semneeki, alāsch jo wairaf garīgi atšihkīdamees, to atših un tamlihd3 tad to labdarību, ko waldiba teem parahdījušt, padarīhs par šawas

lablāhšchānahs pastahwīgo pamatu. Waldiba tē šawu peenahkumu tāšni un laimīgi īspildījušt — to atšihst ari ahšsemēs; bet pawalstneeku pašču ušdewums tagad ir, šawā starpā īslīhdīnatees.

No šcheem ihšajem isflaidrojumeem warehs pahrlēezinatees, ka muhšu tehwijas eeschgubernās semkopība pee semneekem gan naw teizama un gaida uš leetderīgakeem eegrošjumeem, bet ka tas šaunums, kas šaweenots ar šhōra-sistēmu, nebuht naw nepahrspeh3jams un pahrlahrim teel ušwertis no ta labuma, ka semneeku lahrtas nah3otne ir nodroščinata zaur pilnīgi eeguhtu semes ihpašchumu. Teem, kas to negrib atšihst un katrā brīhdī gatawi, šhi sistema šauno pušt ušrahdidami ari aši noteesat pašču semes peedalīšchānu semneekem, meh3 tilkai to jautajumu želtum preekščā: waj Anglijas semkopības buhšchānahs warbuht ir labakas? Leelgruntneeku pulzīnam tur šināms ir labaki, bet teem žiteem, kam nemaj naw semes, kā teem klahjāhs? Žebšču politīškas brīhwības šaudīdami, tee tomehr ir semes ihpašchneeku wehrgi! — Kreewijas semneeki tīt ahtri newar nah3t pee bagatības, kā zitu semju mašgruntneeki (p. p. Wahzijas leelsemneeki, Grošbauer); bet no bada un truhluma wīni ir pašargati un tas ir katras wāstīs pirmais ušdewums, ka tahs pawalstneekem ir pahrtīka, ka bads tos nemoža. Bet to nepanah3 wīs, kad mašs pulzīnāch pawalstneeku, ka wīšas kopjamas semes ihpašchneeks, ir bagats un laimīgs un wīs leelais pulks lihdsēdīšhwotaju ir beš dšihwes materialīškeem pamateem, kā p. p. Šhru semē. Tā tad Kreewija šhīni šinā Anglijai ir preekščā.

Baltijas gubernās pate semkopība zaur tahdeem wehl pahrwaramēem šchēhršchēem, kā eeschgubernās, naw aprošchota: ari ta netāšnība, kas Anglijā jazeesch maso semkopju lahrtai, mums naw pašīštama. Pee mums jau no šenlaīkeem ir nodibinata un atšihkījušehs ihpašča mašgruntneeku lahrtā zaur tam, ka tē pastahw semneeku mahjās, Wīdsemē masakas, Kursemē leelakas. Šchīhs semneeku mahjās, pee kurahm peeder no 30—200 puhraweetahm semes, no waldības pušes šināmā mehrā ir nodroščinatas: Wīdsemē zaur tā šaukto klaušības-semi, ko muišchās ihpašchneeks žitam noluhštam nedrīhst īšleetat, Kursemē zaur tam, ka semneeku mahjās wāirs nedrīhst īšnīžinat un tahru semi lihds šināmam mehrām newar atneemt un muišchāi peeschkirt. Mahju īšnomošchana waj pahrdošchana noteel peh3 muišchās ihpašchneeka nosajizumeem un peh3 lihguma starp ihpašchneeku un nomotaju waj pīrzejū. Bet šche nosajizūmi nedrīhst pahrtahpt šināmas robešchās, ko ihpašchi līkumi nodibina, tā p. peem. mahjās newar īšnomet uš masak ne kā uš 12 gadeem zc. Kā nu dāschī muišchu ihpašchneeki šhō šawu teeschū īšleetā pee mahju pahrdošchānahs, par to meh3 šchē jo šihlāki runāšim. Tas ir koti šwarīgs jautajums, uš wīfu wīhstī šwarīgāks un wairaf eewehrojāms, ne kā mahju īšnomošchana.

behdīnatais wīhs apnehmahs atrechtees. Peh3 lah3ahm nedelahm wīnšch ar trīhs palīgēem lahpa lah3ā wakarā laimā un grībeja šwehram īmest māšchērn. Bet wehl wīnšch nebija šawu nodomu īdarījis, kad laiwina dabuja no apāščās negantu trezeenu, tā ka ta īšira. Katrs nu pušlejahs tapst malā, un trijeem tas ari īšbewahs, bet šewas un behrna atrebejš bija pašudis.

Šeems tahds behdīgs notikums atgadījahs maš mehnešchus preekšč lah3a Šolāndēschu dabas pehtitaja nonahšchānahs pee Sungej-Karau upes, kas pulka krolodītu beht tahši un plāchi pašīštama. Mah3s jaunš nupat apprezejees Malaijs bija ar šawu jauno šewīnu aīšbraukūšchī lihds Dūšona upei pee radeem. Watarā wīni brauža mah3ā un bija jau Sungej-Karau upē eebraukūšchī, kad leels krolodīts aīredamo wīhru no laimās tīt peepeschī īšrahwa, ka šewa tīt wīna rotas šilbu dabuja parah3et. Batal Bobīns, nelaimīgā krusstehws un ta apgabala waldneeks, apnehmahs krolodītu dabuht rokā un lai tas ari kā notīktu. Wīnšch ušajināja pangeranus — laudis, kas šatahs burwji ešam — lai wīšus krolodīlus nolauj. Šchee wīna pawehli ari tīt dešfīgi īšdarīja, ka jaunee dabas pehtīneeki pee nokauto šwehru kausēem šawas šinaschānahs wareja dāschlahrt pawairot. Wainīgo krolodītu ari guhštija un wīna apbrīhnojāmi leelais laufs wehl šchodeen redšams Šeidenes dabas-wehštūrīškā krahjumā.

Uš Borneo atgadījahs tas brīhšums, ka weens jau apāšč uhdens parauts wīhs īšpruka. Tīšetri no šalās eedšhwotajēem gahja Lampur ešerā, pee Dūšon upes kreisā krasā, šweījot. Tas, kas laimās galā darbojahs ar tīhla īmešchānu, tapa no wāreni leela krolodīta uhdent eerauts. Krah3buhdamee tureja jau nelaimīgo par beigtu. Tē krolodīts ar wāmonādāmo upuri netah3 no laimās wehl ušnah3a wīrū. Nelaimīgā brāh3is, no īšbah3ehm un šchēslabahm aīšgrah3īs, apnehmahs ahtru glāh3chānahs meh3īnāschānu. Wīnšch gah3ahs uhdent, šakampa nelaimīgā brāh3a roka un dewa krolodītim ar šawu dun3i tah3u žirteenu pakauši, ka šchīs šawu laupijumu pameta un nošuda. Abi wīhri glāh3ahs laimā, bet nelaimīgais bija tīt breesmīgi

eewainots, ka peh3 dīwu deenu gruhtas žeešchānahs nomīra. Pahrspehtais krolodīts ari wāirs ne-ēst redšets.

Krolodītu guhštīschana ir koti gruhta wīnu leelas jaurības un bīsluma beht. No šaušuma wīni ar joni gah3chāhs uhdent un nosuhd bīslums. Wīni ir tīt jāwīri, ka žīwēku, tīlak pa šawu semi tā ar laiwu tuwojamees, jau uš 40—100 šokeem tahkumā šah3īrd. Uš laupijumu wīnšch gluh3 uhdent jeb labati šakot, apāšč uhdens guht, tā ka tīt deguns ah3ā, un tīlīhds ko bīštamu mana, tuhlt uhdent pašuhd un tīt pa leelam gabalam atkal uš wīru parahdāhs. Tad wehl wīna brunas wīnu šargā. Lode wīnu tīt šeh3 eewainot apāšč ašim, aīš aukšim, pee pleščheem un wehberā; bet ari minetās weetās trahpītis, wīnšch wehl pašpeh3 pahri reišas apweitees un ja krah3mi naw žekā, uhdent šajneegt, kūrā wīnšch tad tuhlt nogrimst un ir medneekam pašudis. Peh3 lah3ahm deenahm uhdens nešihwo šwehru gan īšpluh3ina malā, bet jau tah3ā buhšchānā, kas dabas pehtitajam koti māšderīga. Šchad un tad ari krolodītus atron tah3u no uhdens, kur tad wīnus lehtaki nogalina, jo beš uhdens, wīnšch daud3 nepretojahs neš3 ari jaudā beht.

Eedšimtee (tureenes laudis) wīnus šer dāschabi, wīswairaf ar māšchēri. Wīni nem šīpru apaku loku 4 želi, garumē un 1 1/2 želi, žaurmehrā, abās galās špīzu, wīdū eewobitu, kur šīrī peeset. Štrīkis top no Španijas needrehm lihds 15 ašu garumā tāh3īs. Tā weeta, kas šwehram nah3 šobās, ir ar rešnu tauwu no šlošnehm nosīprināta. Štrīka apāščgāls un māšchēris top ruh3īgi apūhts ar frīšču gatu, tā ka īšnāht 1 1/2 peh3u garšch kumos. Šchīs nu top wakarā, šeršchānā derīgā weetā, 2 peh3as apāšč uhdent nosah3īs, wehl ar needrehm pah3egts, lai netop appremots. Šināms, ka šchāhda māšchēra īmešchāna nenoteel beš šaweem mahneem. Māšchēra īsmetejam 7 deenas preekšč tam naw ne ko brīhw gremot, lai krolodīts tapst nebāra un māšchēri neuseet. Ar šeh3īgeem wah3deem wīnšch māšchēra weetā eelāša rīhšus un tad dīktā balšā krolodītu šau3 un pawehli kumosu norīht.

(Turpmat beigums.)

Jo pirkšanas kontraktu šķēdīs uš wīseem laiseem, turpretim nomas kontraktis jau pehz 12 gadeem nobeidsahs.

Rā jau minets, mehš šchoreis runāsim ņewiškī par Kursēmi, pee tam pašneegdami fahdus statistiskūs peesihmejumus, kas atweeglos pahrskatu par šchīhs gubernas semes-buhšchanahm.

Wispahriga data.

Meera teefas.

Meera teefas tifa eewestas Kreewijā zaur likumu no 1864. gada 20. nowembra. Winas ne-eeweda uš reisi wīfā Kreewijā, bet pirms tīf Kreewu semes eefšchējās gubernās. Pehzaki dabuja winas pee Kreewijas robeschahm gulofchās gubernas, kur eedšihwotaji pa dala jeb pa leelakai dala nepeeder pee Kreewu tantibas, kā Leišchu un Potu semes, Masaja un Deenwidus Kreewu seme, Kaukasija zc. Tagad palikuschas starp Eiropas Kreewijas gubernahm gandrih tīf Baltijas gubernas tahs weenigahs, kur meera teefas wehl naw eewestas. Bet paredsams, ka ari tahm wairs ilgi nebuhs jagaida uš meera teefahm. Jo preekschlikums par meera teesu eeweschānu Baltijas gubernās esot jau issirahdats un nahšchot wehl šchini rudeni pee apspreešchanas walsts padomē (Reichsrath).

Meera teesu eeweschāna padarihs leelu pahrgrofschānu ne ween pee tagadejeem prahwas likumeem, bet ari pee pašchahm tagad pastahwofschahm teefahm. Jo meera teefas atnems tahm leelako daku darba. Wīseem sinams, ka meera teefa ir tīf pat kriminal-, kā ziwil teefa. Kriminal leetas winai peekriht spreešchāna pahr wīfahm likumu pahrkaphschānahm, kas peeminetas likumu gramatā par šodeem, furus war uslīft meera teefnefīs. Tā nu šchīhs leetas buhtu nepallausiba pret waldbibu un polizeju, fahrtibas un meera traufeschāna, preeksch tihribas un weschibas isdoto preekschrahtu ne-eewehroschāna, pašes, buhwes, zela, uguns dšeschānas, pašes un telegrafa likumu pahrkaphschāna, lauschu drofchības apdraufeschāna, goda aiskerschāna, draudes un warmahziba, šweschās mantas ispostischāna, malkas fahdšības, zitas fahdšības, krahpschāna un šweschās mantas peefawinafchāna, ja leetas wehrtiba nesneedšahs pahrak par 300 rubleem.

No usflaititahm likumu pahrkaphschānahm buhs redsams, ka gandrih wīfu noseegumu un pahrkaphumu $\frac{3}{4}$ dalaš peekritihš meera teesu isspreešchānai. Sodi jeb strahpes, furus meera teefnefīs war uslīft, ir šchahdi: aprahschāna un brihdinafchāna, naudas šods lihds 300 rubleem, arestis lihds 3 mehnefšchēem un zeetums lihds weenam gadam.

Rā redsams, tad meera teefnefim dotā šodischānas wara naw mafa.

Lihds šchim pastahweia pee mums daschās šodischānas teefas. Uš laukeem Widsemes brugu teefahm un Kursemes pilsteefahm un pilsehtās polizejas waldischānahm ir dota ta pate šodischānas wara, fahda ir Kreewijā meera teefahm, kad apshudsetais peeder pee semafahm lauschu fahrtahm. Minetahs teefas, kas ihiti naw teefas weetas, bet tīf polizejas waldischānas, war tapat kā meera teefas, apshudseto šodit ar aprahschānahm, naudas šodeem lihds 300 rubleem, arestu lihds 3 mehnefšchēem un zeetumu lihds 1 gadam. No brugu teesu, pilsteefu un polizejas waldischānas spreedumeem war apelleeret uš gubernas waldischānu, kas ari naw ihiti teefas weeta. Meera teefas pee mums eewedot, atkritihš wīsupirms minetahm teefahm šodischānas wara un pahrees uš meera teefahm. Tā paliks bruguteefas, pilsteefas un polizejas waldischānas par štaidrahm polizejas amatu weetahm bes šodischānas (strahpeschānas) waras. Winahm paleef tīf peenahlums wīfās likumu pahrkaphschānas issinat un tad wainigo nodot waj nu meera teefahm jeb augstakahm teefahm preeksch nosodischānas, škatotees uš to, waj noseegums peekriht meera teesu jeb augstaku teesu isspreešchānai. Bet pašchās winas wairs nedrihtstehs šodu uslīft.

Bruguteefahm, pilsteefahm un polizejas waldischānahm peeder tīf teefaschānas wara par semneekēem un semafahm lauschu fahrtahm. Bet kad apshudsetais ir birgelis, waj kopmanis, waj mahzits wihrs jeb tā behwetais literats, waj no muišchneeku dšimuma, tad wīfās likumu pahrkaphschānas, kuras Kreewijā šoda meera teefnefīs, tagad pee mums isteefā pilsehtas magistrati jeb rahtes, Widsemes semes teefas un Kursemes wirspilsteefas, Widsemes hofgerichte un Kursemes oberhofgerichte. Pee tam ne-isschfir noseeguma leelums, pee kuras teefas wainigais teefajams, bet wina dšimums un fahrtā. Tā par

peemehru muišchneeks fahda noseeguma jeb likumu pahrkaphschānas dehl war tīf tīft teefats Widsemē no hofgerichtes un Kursēmē no oberhofgerichtes.

Meera teefas nepahšt ne fahdas lauschu fahrtas ischchirschānas. Winahm ir weena alga, waj apshudsetais ir muišchneeks, jeb literats, jeb kopmanis, jeb birgelis, jeb semneeks. Wīf tēe kriht sem meera teefnefšā teefaschānas waras, kad wini tīf padarijuschi noseegumu, kas pehz šawas dabas isteefajams no meera teefahm. Pee meera teefahm war apshudset semneeks muišchneeku un muišchneeks semneeku.

Tā atkritihš, meera teefas pee mums eewedo, leels darba laufs tagad pastahwofschahm šoda teefahm. Tahm paliks tīf tee noseegumi, kuri tīf leeli, ka meera teefas tos newar teefat, kā par peemehru wīf noseegumi, kuru šodischāna šaweenota ar teefibu atnemschānu jeb ap robeschofschānu.

Wehl leelakas pahrgrofschānas war notīft pee ziwil-teefahm. Meera teefnefim peekriht spreešchāna par wīfahm strihdus leetahm, kuru wehrtiba nepahrkaphi 500 rublus. Bet no wīfahm prahwahm ir $\frac{1}{10}$ dalaš tahdas, kuru strihdus juma ir apatsch 500 rubleem. Tā tagadejahm teefahm atkritu leelaka dala darbu, daschās pat palīftu iten leelakas. Tadehl tīf waram peekriht Wahzu awīses „Ztg. f. St. u. L.“ padomam, ka pehz meera teesu eeweschānas buhtu dala no tagad pastahwofschahm teefahm atzelama, tadehl ka tahs paleef leefas. Tā pehz Wahzu awīses domahm buhtu pa wīfam atzelamas aprinka teefas, un draudses teefas buhtu tīf paturamas kā administratiwas weetas. Wīfās šuhdšības leetas, kuru wehrtiba pahrkaphi 500 rublus, buhtu isspreešchāmas no semes teefahm, kurahm buhtu ari jausdod semneeku kontraktu koroborazija, bet šuhdšības leetas apatsch 500 rubleem peekristu meera teefahm. Kursēmē atkal wīfās teefas darischānas, kas peekriht Widsemē semes teefahm, tīftu nobotas wirspilsteefahm. Tā muhsu tagad raiba teefas buhschāna tīftu weenfahrschāka, ka wairs nepalīftu ņewiškīfās teefas preeksch semneekēem, ņewiškīfās preeksch literateem un ņewiškīfās preeksch muišchneekēem.

No semneeku teefahm tīf palīftu pagastateefas. Bet šcho teefaschānas wara tīfs ari aprobeschota, meerateefas pee mums eewedot. Pagasta likumu § 25 ir teikts, ka lihds tam laifam, kad jaunās teefas buhs eezeltas Baltijas gubernās, paleef pagasta teefahm ta pate dala un wara, kā lihds šchim bijis. Tas tā šaprotams, ka pagasta teefas war ischchirt wīfās strihdus leetas starp semneekēem, nemas neškatotees uš strihdus leetas wehrtibu. Bet meerateefas eewedot, pagasta teefahm paliks laifam tapat, kā Kreewu semē, brihwestiba, tīf par leetahm spreeft, kuru wehrtiba ir apatsch 30 rubleem. Wīfās leelakas šuhdšības leetas peekristu waj nu meera teefahm jeb semes un wirspilsteefahm.

Tā meera teefas isspreeftu turpmaki prahwas, kuras tagad peekriht ne ween draudses un aprinka teefahm, bet ari pagastateefahm. Tadehl ari jautajeens, fahdā walodā notīfs teefas darischānas pee meera teefahm, ir loti šwarigs. Preeksch pagastateefahm likums taišni un štingri nošaka, ka wīfās teefas darischānas wedamas lautas (Latweeschu un Zgaunu) walodā. Wīfās zitas semneeku teefas, kā draudses un aprinkateefas un pat pilsehtas teefas atwehl, ka prahwneeki runā pee teefahm pa latwīfki. Draudses un aprinkateefas peenem pat latwīfki rakstītus šuhdšības un atbildes rakstus. Praktiškā dšihwe to mahzija darit. Tadehl it ihpafchi deretu preeksch meerateefahm, ka lihds šchim pastahwofschā walodas brihwestiba netīftu aprobeschota. Rā nu awīses šino, tad pee meera teefahm buhs brihwi, pa latwīfki runat, bet wīf tahm eefneedsami raksti buhtu jarafta waj pa kreewīfki jeb pa wahzīfki. Tā buhtu preeksch prahwneekēem leela apgruhtinafchāna. Jo uš laukeem reti fahds semneeks buhs, kas šawu šuhdšības rakstu waretu šaraktit pa wahzīfki, un gandrih ne weena nebuhs, kas pa kreewīfki praftu rakstīt. Tā prahwneekēem buhtu jamellē zitu palihdšiba un tee kristu pa leelakai dalaš taktu adwokatelu un funttineeku nagōs. Bet meera teefas mehrtis iraid, buht preeksch wīseem lehti pee-eijama teefa, tā ka if katram buhtu eefpehjamis, pašcham šawu taišnibu panahft. Tadehl mineta walodas aprobeschofschāna, no praktiškās pušes apluhfojot, tīf līftu šchchērschus un lawektus teesu mehrtā šašneegschānai.

(Walšs.)

Dalshadas sinas.

No Gelfshemes.

No Peterburgas. „Golofo“ fino, ka 10. nowembri fahlfes aprinka-teesas fahle Mirski un 12 zitu politisku noseedsneeku teesafhana. No Mirski, ka sinams, domā, ka tas general-adjutantam fon Drenteln usbruzis.

— Sirgu flaitišanas jautajums tapšot šhinis deenas walsts padomē apspreefts.

Kreewijas eedfihwotaju flaits istaifa šhim brihšham lihds 97 miljoni zilweku.

Finanzministerija isdošot us Keisara Majestetes 25-gadu waldbibas smehtkeem ihpašhu aprakstu par saweem darbeem pehbejōs 25 gadōs. Raksts buhšot jau 1. janwari 1880. g. gataws.

Ahrsti gribot, ka „St. Pet. Wed.“ fino, šhim pašham preezigam atgadījumam par peeminu us Keisara Majestetes wahrdu dibinat behrnu flimnizu.

Jaunee teefas eestahdijumi tiks nahfošhā gadā pilnigi eewesti Kreewijas Leišhu gubernās, kur lihds šhim no jaunajam teefahm pašahweja tik meera-teesas. Teefas palata (apelazijas teefa) tiks atklatā Wilnas pilsehtā, aprinka jeb apgabalu teefas tiks atklatas katrā gubernā, waj nu pa weenai jeb wairak. Minstas gubernā par peem. gribot dibinat trihs aprinka-teesas. Kandidatu preefšch amateem pee dibinajamam teefahm ministerijai esot leelīfs pulks.

Pehz statistikas zentral-komitejas sinahm wišā Kreewijā ir starp 1868. un 1871. g. eedfihwotaju flaits if gadus wairojees par 781,009 dwehselehm. Ja wairošhanahs eet tahdā mehrā us preefšhu, tad pehz 58 gadeem Kreewijā eedfihwotaju flaits buhtu diwreis leelaks. Wahzija pehz tagadejāhs wairošhanahs tas notiftu 68, Belgijā 79 un Franziā 165 gadōs. Wisstiprak laudis wairojāhs deenwidu un reetrumu, wismasak seemetu, austrumu un Baltijas gubernās. Igaunijā eedfihwotaju flaits eet masumā. Wissemē un Kursemē laudis mirst wismasak (nepilni 30 no 1000, kamehr zitur mirst gandrīh 37 zilweki no 1000). Tā tad jadomā, ka šhē masak zilweku dšimst, ne kā zitur, un tā tas ari teefšam ir, jo Baltijā peedšimst if gadus us 1000 eedfihwotajeem 30 lihds 40 behrni, kamehr Kreewijā nahf us 1000 eedfihwotajeem gandrīh 49 behrni. Ahršaulibas behrnu ir Kreewijā tikai 3 Wahzija turpretim 9 un Austrijā 12²/₃ procentes. Wismasak ahršaulibas behrnu peedšimst peereistizigeem, wiswairak pee katoleem. Peterburgā ir 15 procentes ahršaulibā dšimufchi behrni.

No Rigas. Gubernators esot nodomajis, sem wize-gubernatora wadišhanas eezelt ihpašhu komišju, kas rewideeretu pilsehtas polijejas eestahdi un isstrahdatu pahrlabošhanas planu. Pee komišijas darbeem peedafihwotees ari polijejas pahrwaldes, Rigas rahtes un pilsehtas domes delegati.

Rigā ir fastahdijusehs loti eewehrojama beedriba — „atlaistu un atwakinatu kara-wihru palihdsibas beedriba“ (вспомогательное общество отставных и запасныхъ военныхъ чиновъ). Kas if deenesta atlaistu un atwakinatu karineeku behdigu buhšhanu pašist, tas, sinams, ar wišu firdi peefritihš šhīhs jaunās beedribas noluhkeem. Beedriba apgahdahs sawus lozellus flimibās ar wajjadšigo naudas un ahršefshanas palihdsibu; sneegs pastahwigu palihdsibu teem no saweem beedreem, kas palīfs preefšch darba nespehzi; isdos nomiruscho beedru familijahm behrnu naudu un beidsot maksāhs palikuschahm atraitnehm un bahrineem (lihds 13. gadam) mehnefs-naudu. Preefšch tam wajjadšigā nauda taps krahta zaur beedru naudu. Par beedreem war buht wifl atlaistee un atwakinattee kara-wihri (augstakee un semakee). Wineem jamakā pa 2 rub. weenreifigi un tad if gadus pa 8 waj pa 4 rub. Par goda-beedreem war tapt zelti wišu lauschu kahrtu personas, kahdu ihpašhu nopelnu deht preefšch beedribas jeb par kahdas leelakas naudas-sumas dahwaschānu. — Tadeht šaprotams, ka šhi beedriba sawu noluhku tad jo seknigat warehs strahdat, kad winai jo wairak goda-beedru peedafisees. Beedriba turehs sawas sehbeschanas Kreemu amatneeku arteli, Maslawas Ahr-Rigā, Leelā-eelā Nr. 26. Beedribas atklatšhana un eeswehtišhana notīfs smehtdeem, 18. nowembri zaur zeem. Rigas un Jelgawas bihšlapu.

Ka wezums nepafargā ne no gefibas, nedz no leekulības un walfchības, to peerahda šhis sawads gara-raschojums, ko „B. S.“ zeem. Iasitajeem jau pašistamais wezis J. Demands ihst preefšch „azu slehgschānas un eelihšchānas kapā“ ir gaismā laidis reti kahdam pašistamā „Latw. tautas beedri.“ Ka šhīhs lapinas zeem redaktora f. to bes jeb kura peefihmejuma usnehmis, peerahda, ka wehl naw ischfirts, waj winsch, waj baltais dimants ir spehzigaks augšham minētās ihpašchības. Bet minētās rakstīsch wiseem leekuleem lai deretu par draudochu preefšchīhmi, zil tahlu aishwed fw. Deewa wahrda neleetiga walfschhana — Minētās raschojums simejāhs us Grenzupa Jana kgrakstu „Balt. Semkopja“ 38. numurā un štan tā:

„Grenzupa Jana“ kgam. Nesen laudis parunaja, ka „Balt. Semk.“ nestahwot wairs pats us sawahm kahjam. — Tas nu leekahs buht taisniba jo kahds „Grenzupa Jana“ kgs nemahs nu winu 38. num. dikti aishstahweht un par „teizamo lapu“ lasitajeem eemelst, pee ka ari — kā protams — pati zeem. redafzija nepaleek wis brihwā, — bet steidsahs — kā jau allaschin — tikufchi palihgōs, — manu otru rakstu — 32. num. — par „neekem“ nosaufdamā. —

Bet, tē nu šaprašchanai ir japaleek stahwot. —

„Neekus“ — kuras neturejuf ne eewehroschānas wehtus, nu atkal nem augšhā. — Kur nu paleek wifa pašahwiba!? — „Grenzupa Jana“ kgs brihnahs leelīschahm, ka es — 74 g. wezs buhdams — eespehjt „tahdu rakstu šaraktiht.“ — Tē nu man jafaka: Wahzijas firmāis keisars, Wilhelms, ir — tā šafot — manas pā-audses un eespehjt wehl leelo Wahziju godam walidht. — Peeminams ir ari tas, ka tas raksts, pret ko „Jana“ kgs karo, — naw wis man wairs pirmāis. — Baluhklojal ween, „Jana“ kgs, agrakos „Mahj. weefa“ gada-gahjumus, — it ihpašchi 1867. g. Nr. 36, — un Zums buhs atkal ko brihnitees, — jo Zuhš jau labpraht brihnitees un eeraugat tur brihnumu, kur ziteem ne kahda brihnuma naw. — Waj Zums tas ari naw brihnumus, ka melna gows baltu peenu dod? — Jēb, wai Zuhš — warbuht — domajat, ka — tā šafot — tee jaunee „Semauktu Fritsch“ un „Groschu Jani“ ir tee ihšee rakstu šaraktitaji un ziti teem lihdsigi „peena-puifas.“ — kam — tā šafot — wehl „šlapjsh ir aif aifim?“ — Wai firmgalwis spalwas wairs nemaf nespehjt walidht, jeb wai winsch jau par ahrprahtigu turams, un tadeht gandrīh no pasaules nost škapejams?! — Ja Zuhš tā domajat, tad Zums behdiga nahlamiba smaida, tad Zuhš behdigs liktens šagaida. — Sirmgalwis Zuhš wehl tatschu ne-esat; — jo to jau no katra wahrda Zuhšu rakstā war maniht. Pee kureem Zuhš peederat, to pats šinat. Bet to gan šinu, ka tahda familijas wahrda ne manā laikā Trifates draudšē bija, nei ari tagad ir. — Warbuht, ka esat pats „B. Fr.“ kgs, jeb tam tuwu rada; jo katra gows tatschu sawu telu laifa. — Man šhkeet, ka peederat pee teem bailigeem puifahm, kas otram labpraht šweesch ar dubleem, — bet pats šchmauz aif stuhra, lai ziti nemana. — Jo, kapehž slehpatees, — ja Zuhšu leeta taisna? — Zuhš ari, „Jana“ f., mehginajufchi zaur lihdsibu par „noseedsneeku“ un „apshudseto“ sawu leetu aishstahweht; bet šhi Zums — Deewam šchehl — tik pat maf isdewufees; kā „B. Fr.“ kgam ta praweescha pašlubinaschana par „auksto šchirshanos.“ — Zuhš taf tatschu neleegseet, ka starp „špreechānu“ un „peerahdišchānu“ ir tik pat leela starpiba, kā starp Gaujeeni un Schweli. — Es taf nekur „B. Fr.“ kgu ne-esmu usajzinajis, lai „špreech“, — bet lai „išskaidro“ jeb „peerahda“, kadeht „auksta išschirshānāhs?“ — Weidsot Zums ari leekahs dikti nepatīhtot, ka es sawōs raknōs fw. bihbeles perschas peeminejis. — Par to ari nemaf naw brihnumus. — Tē tik manim atkal jafaka, ka šhīhs jau — no sawas mahtes masinsh buhdams mahzijeem un wišā sawā muhšhā bagatigi to aifinis un peedfihwojis, ka ta kunga wahrds ween ir — un zits it ne kas — muhšu kahju spihdeklis un weens gaischums us wiseem muhšu zekeem. — Un šhi wahrda gaischumā ar šchehlga Deewa palihdsibu grihu, ari sawas azis slehgt, sawu muhšhu beigt un kapā eet, kad stundina buhs klat.

J. Demand,

Spaliht mahjas grunteneeks.“

Ihsti šhis ehms gan dereja Sobgalā, bet smeektus tas ir tē šajels.

Par issklaidroschann. Zif nelaitis Pilsatneeks tautai bijis mihšch, ir redsams no teem daudš behru apraksteem un frsnigeem wahrbeem laitrakšids, kuras daschs labs mihšam nelaitim meera mahjās pahreijot palak fauzis. Tas gan ir svehts peenahšums, otra pušlinus atšiht; bet turklaht ari jašargajahs, šcho atšihšchannu nemt par lihdselli preekšch glaimošchanas tahdeem, kam tas pehš gaumas, jo tad war gabitees, ka raksti atšahšta ta pašča atgadijeena notikumumu katris šawadaš. Šchaj šinā kriht ihpašči diwi nelaitka behru apraksti azis: „Zehlabs Pilsatneeks atkal Peebalgā“ „Balt. Seml.“ 40. num. no N. N. l. un „Zehlabs Pilsatneeks šawā dšihwē un pehdeja gaitā“ „Balt. wehšn.“ 39. un 40. num. no Kalneneeka l.

Abi rakstijai par W.-Peeb. labd. beedr. peedalishchanos pee nelaitka apbehroschanas runadami isschirahs loti weens no otra. Pirmais (N. N. l.) issaka taisni, kahdā mehřā minetā beedriba pagodinajust šawu bijušcho preekšchneeku beidsamā gaitā, otris (R. l.) turpretim atrod par šawu peenahšumu peerakstīt tai darbūs, kahdūs ta gan nebuhs min. noluhšam par labu ne eedomajusi. Teešcham leekahs, ka jeen. R. l. ar wahrbeem: „Tad Bez-Peeb. labd. beedriba nehma šawu zitreisejo preekšchneeku uš rolahm, it kā aukletaja wakarā eemigušchu behrnu, kad tas jaleel guluweetā jeb šchuhpuli,“ ir gribejis atgahdinat min. beedribu pee parunas: „Pašauļe griš, lai winu peewit; tadeht lai tā teef peewilta;“ jeb waj R. l. nemas nesin, zif labd. beedr. lozektu ihiti šarp teem bija, kas nelaiti „uš šawahm rolahm nehma?“ waj warbuht nesin ari, ka beedribas karogs nebija wis ar tahs šinu uš dr.-škol. balkona šarp ziteem karogeem nošahdits. Kadeht tas netika lihds kapšehtai nesīs, to R. l. šina tikpat labi, kā es. Tapat ari wahrdi, ka beedr. preekšchneeks pee kapa nelaitim „draudšigas atwadishchanahs no šewis un no W.-Peeb. labd. beedr. nodewis“ ir nepareiši, jo tas atšauza tos kahdā eepreekšch pee kapa turetā runā issazitus un peerahditus wahrbus, ka nelaitis bijis ihšis tehws un dibinatajš W.-Peeb. labd. beedr., to norahdidams par labd. beedr. „gandrihšdibinataju u. t. t.“ Kā šakriht šchi wina draudšigā atwadishchanahs ari ar to, ka tas netureja pat par waijadšigu nelaitka behru weelasta, kas tika isrihšots no behreneekeem pašcheem, pagodināt ar šawu klahšbuhšchannu? Wišas buhšchannas un nebušchannas jeen. N. N. l. turpret taisni aprakšidams, gan buhtu warejis minet, ka sem beedr. wadona tikuščas dšeedatas diwas dšeesminas; bet tas buhtu no wina darits nepareiši, jo turpat bašnizā, behru Deewalpošchannai šahlotees peepeshi eerastees, ar šumdišchanos dšeedatajus šalakit, turpret dšeedatajus, kas jau šahrtigi šagatawojšchees, pee malas atšumt, nelezina wis daudš no mihšestibas pret nelaiti, bet gan no maseem gareem peemihšoščas waronibas. Lai gan abas dšeesminas ir no beedr. neškaitamas reises bašniza dšeedatas, tad tomehr eepreekšchiga pamehšginahšana nebuhtu bijušt dšeedatajeem par negodu, ihpašči šchoreiš, kur bija jadšeed tuhššošchu preekšchā. Ja tahda bešruhšiga mitinašchannahs no šen šaruhšejušchā šapitala jau pee Dr. Šurjana pawadišchannas nebuhtu preekšchā nahšufi, tad pahrmetumi beedribai no pa wišam negaiditas pušes nebuhtu wis notikušchi. Šchee pahrmetumi bija reiš issakami un ir labi, ka tas reiš notijis. G. P.

Šhini pašča leetā redakšijai jau agrak peesuhšits pretrakšis, kas redaktoram mahjā ne-efot nolawejees un kuru mehš tagad ušnemam, tikai daschus pahrelekos ašumus atšahdami. Tas škan tā:

No kahda, šchihš lapas laštajeem jau pašihštama rakšneeka, N. N. lga, dabujam nel. Š. Pilsatneeka behru aprakstu*), kur mineštais N. N. l., lai gan kā dascheem leekahs, šawu aprakstu ir deesgan grešni tehřps, bet tomehr turu par waijadšigu wina mišejumūs pahrlabot.

N. N. lgs peemin, ka daschi dšeedataji sem M. S. kunga wadišchannas šapulzejahs dšeedat mahžitees un tad šaka: „Dšeed bašnizā, dšeed draudšes-školā, tikai labdar. beedribā, — kurai mihšais weefis, kā augštalas šlafes školotajš šawā runā pee kapa leezinaja, — par ihšteno tehwu un ilguš gabus par galwu bijis, wehl ne kahda kustešchana naw manama. Aj, aj, beedriba, kur kuhtra tu eš palikuš!“ N. N. l. šchaj leetā ir loti kluhdajees; waj gan ta war buht labd. beedribas kuhtriba, kad winas preekšchneeks, til lihds ka šinu dabuja par nel. Pilsatneeka miršchannu, aij nepahřkahšjamahm darišchannahm

pats newaredams klahš buht, uš ahtrako šinoja šaweem beedreem uš dr.-školu, lai ne ween tee pašči buhtu klahš bašnizā pee nel. mihšā beedra šagaidišchannas, bet lai ari zif ween eepeshjams pašino ziteem, šafneeshameem beedreem, ka ir tee atnahštu. Uš to ari labs pulks labd. beedribas lozektu lihds ar draudšes-školas behrneem šanahja nelaiti šanemt. Labdarishchanas beedribas abi dšeedataju šori tani deenā pilnigi newareja buht klahš, tadeht, ka winu wadonam Š. Kornet jun., kuršch wehl tani pašča deenā par nel. Š. Pilsatneeka nahwi šinu dabuja, nebija eepeshjams, pašči lihds 10 un wairak weršehm dšihwojošchus dšeedatajus un dšeedatajš til ahtri šafaukt; šwehtdeen agri tee turpretim nelaitka behru-deenā šapulzejahs un to ar dšeesmahm un wišadu godprahtibu pawadija.

R. Mūllera kunga kapa-runu atšahšidams N. N. kungs peemin ari šchahdus wahrbus is šchihš runas: „Bet Bez-Peeb. labd. beedriba, ar šo tu šcho šawu dibinataju un galwu ilguš gabus eš pagodinajust? (klušums).“

Es nu jautaju: waj beedriba ir klusejusi, kad winas lozekti nelaitkam kapa isřaka un ispušchkoja? Waj labd. beedribas dšeedataji bašnizā diwas dšeesmas un pee kapa šchegli un šehri neškanadinaja? Waj labd. beedr. lozekti mihšā nelaitka šahrku no bašnizas lihds pat šapam, pilnu weršti tahlu, uš šawahm rolahm nenoneša? Waj labd. beedr. abi karogi truhwu drehbēs tehřpušchees nelaiti neapšweizinaja pee dr.-školās, kad to garam nesa? Waj tas ir klušums? — Kur Šuhs bijat? Waj Šuhs nebijat klahš, kad es, kā beedribas preekšchneeks, no beedribas pušes it frsnigi pee kapa mihšam nelaitim pateidamees un šaldu dušu wehšedams, šawu muti atdariju? Ja, N. N. l., nesinu, šo no Šums teikt. Zeenigi laštaji lai špreesh par Šums un Šuhsu rakšu. Tee tuhššošchi, kas bija pee nelaitka pawadišchannas, tee Šuhsu rakstu lašidami jau atrahušchi, zif tur taišniba un netaišnibas.

Š. R.

Bez-Peeb. labd. beedr. preekšchneeks.

Kuršemes lopu aiššargahšannas beedriba. Kā pašihštams, šchihš beedribas uš wišu muhšchu eezeltais preekšchneeks ir bašnizkungs R. Šchulš; wina isdod Wahzn walodā awiši, winas darišchannu = waloda ir Wahzu, jebšchu winai ari Latweeshi ir par lozekteem, wišās gubernas malās. Beedribas noluhšus eewehrojot ne weens neleegs ka tee labi, jebšchu gan zilweki šahw augštati par lopeem, un tomehr tam lihdsigas beedribas preekšchzilwekeem Kuršemē wehl naw, t. i. wišpahřigas labdaribas-beedribas. Zif daudš wairak newaretu darit tahdeem zilwekeem par labu, kas zeešch truhšumu un zitas grehtibas un kam ihštu gahdneeku naw! — Lihds šchim tikai pee-augušchus ušnehma minetā beedribā, tagad, kā „Nig. Štg. šino, ari wišas Kuršemes pilšehtu školās, beš weenas, peedalijušchahs šchaj beedribai; drihšumā wišas laukškolas tapat darišchot un tad beedribai buhšchot ap 30,000 lozektu. — Teešcham newar leegt, ka tas ir leelš špehts, — ka ta ir organišazija, zaur šo loti daudš war panahkt. Zif tahda organišazija ša-eeahš ar beedribas štatuteem un ar walšis šifumem, mehš tē negribam špreest; bet gan mehš newaram palikt neminejušchi, ka ta ar školās šifumeem un noluhškeem nebuht nešakšan. Školās-behrnu ušdewums ir mahžihštees, bet ne wis nodarbotees ar šahdas beedribas noluhškeem, lai ta buhtu kahda buhdama. Behrneem issklaidrot, kā pret lopeem ja-išturahs, kadeht putnini jašaudse šc., šo školotajš war loti labi panahkt mahžot, beš ka behrni buhtu min. beedribas lozekti.

Šelgawas prahwešta aprinka školotaji, kā „Latw. Aw.“ šino, bija 26. septembri šapulzejušchees uš konšerenzji. Šapulzejušchees bija pa wišam 19 školotaji. Šapulzetee weenbalšigi nošpreedušchi, ka protokole wedama Latweeshu walodā. Pahřšpreeda no mahž. Wagnera iššrahšdatas štatutes preekšch dibinajamas školotaju atraitnu un bahřinu palihdšibas šafes un atrada, ka daschā weetā buhtu pahřgroššchana waijadšiga. Tā p. peem. nepatika tas paragrafs, kas nošaka, ka školotaji, kas pahřeetu zitā amatā waj pelnas weetā, nedabun preekšch šew pašcheem palihdšibu, ja ta waijadšiga, un tas, kuršch nošaka eemahšas naudu, jo to atšina par leelu preekšch wežakeem školotajeem. Šapulze wehšejahs, ka tiktu nošazita eestahšchannahs nauda no 25—30 rubkeem un ka tahdi školotaji, kas pehš šawa 22. dšihwibas gada eestahjahs, maksatu neween eestahšchannahs naudu, bet ari šo šumu,

*) „Balt. Seml.“ 40. num.

tas wineem, tā kafes lozēķeem, peh̄z tabelehm tant laikā no ūha gaba ūahot buhtu biūst̄ jamak̄sā. Par ūhah̄s kafes lozēķeem peeteizah̄s 5 ūkolotaji.

No Kurfemes. Kurfemes pasta pahrwaldneeks iūflubina, ka turpmat peenemūhot un iūdoūhot wiūadu praūtu korespondenziju Dobeles, Ruzes, Preekules, ūhenbergas un ūtrundas pasta ūtanzijās. Grobinas un ūlūstes pasta nodatās peenemūhot un iūdoūhot ari aiūtaistus wehrtes ūhtijumus.

No Tiflises. „Ramlas“ ūsino, ka 23. oktobri ūsijā pee Melnās juhras nostah̄bits pirmas robeūhu atmens jaunās robeūhas apūhmeschanas deht ūtarp Kreewiju un Turziju.

Politiks pahrūfats.

M. J. Rīgā, 12. XI. Laūstajeem ūsinams, ka muh̄su mihtlotais Leelfirsts-tronamantneeks lih̄ds ar ūawu augstu laulatu draudūeni, Keisariūtu Augstibu, ūchowasar zekojā par ahrsemehm. Wiūiūh̄ bija ūweedrijā, tad Dahnijā, Wiūh̄nē un Berlinē un tagad jau atkal ir mah̄jās, Kreewijas galwas-pilūhtā. Ahrsemes laikrakūti ir pilni ūlawas par muh̄su Trona-mantneeku. Wiūisur Wiūiūh̄ eeguūees augūtmonu un publiūas mihtlestibu un augūtzeenibu. Daschas awiūes ūsino, ka wiūa zekojchana uū Berlini ne-eūeet biūst̄ beū politisko noluh̄ka. Zaur to draudūiga ūatitūchanah̄s ūtarp Kreewiju un Bahziju atkal jo wairat eūot kluwuūti nodibinata. Par augūtā pahra uūnemschanu Berlinē rasta tā: Augūtais pahris bija papreekūhu kopā ar Dahnu ūehninu un ūehnineeni un Kumberlandes herzogū nobrauzis uū Wiūh̄ni, ūur keisars Franzs Jofesfs weefus ūanehma uū bahnuscha un tos ūirūnigi apūweizinja. Berlinē Leelfirsts un wiūa laulata draudūene tika ūanemti uū bahnuscha no Kreewu ūuhtna ūbri un dascheem no keisara atūuhtiteem pils amata-wih̄reem. No Bahzijas keisara ūamilijas ne weens pee ūanemschanas nebija ūlaht, tadeht ka Leelfirsts eepreekūh̄ bija iūūazijis wehleschanos, ka ūanemschana nenotiktu no waldibas puūes. Tadeht Wiūiūh̄ ari uū Berlini atbrauza ziwidrehbēs un ne wiūiūiūh̄ kaūda kara-ūpeh̄ka mundeerā, kas meh̄ds buht waldineeku un wiūu ūamilijas lozēķu ofiūiels apgehrbēs. Wiūh̄nē Leelfirsts Tronamantneeks bija atbrauzis Kreewu generala mundeerā, un keisars Franzs Jofesfs ūawus weefus ari ūagaidija Kreewu generala mundeerā. Weh̄lak par augūtā pahra ūanemschanu Berlinē rakūta: Diwi ūtundas peh̄z wiūu atbrauūshanas Kreewu ūuhtneezibas namā, tos apmekleja keisars Wilhelms, kas wakkaja Kreewu mundeeru, un ūehnina nama printūūhi un prinzeses. Leelfirsts Tronamantneeks, Kreewu ūuhtnim ūbri ūlaht eūot, ūagaidija keisaru pils preekūshnamā pee leelo trepju apakūūejeem pakahpeneem. Wiūiūh̄ apūtampa keisaru ūirūnigi un pawadija to tad pa trepehm uū augūhu ūilajā weefu ūah̄lē, ūur tos ūagaidija Leelfirsteene Tronamantneezje. Keisars pawuūūchoja Leelfirsteenei rolu un palika tur ilgati ne kā ūtundas zekorkni. Projam eijot to Leelfirsts atkal pawadija pa trepehm ūemē lih̄ds apakūūejam pakahpeneem. Peh̄z tam Leelfirsts ūanehma deputazijas no diweem Pruhūhu pulkeem, ūuru ihpashneeks (preekūhneeks) tas ir. Weh̄lak augūtais pahris apmekleja keisaru un printūūhus un prinzeses, pee ūam Leelfirsts wakkaja ūawu Pruhūhu ulanu pulka mundeeru. ūulūsten 5. peh̄z pusdeenas pee keisara Wilhelma bija meelastis, pee ūura peedalijah̄s augūtee weefi. Watarā tika operu namā uū keisara paweh̄li iūriūkota opera „Nienci,“ ūurā augūtais weefu pahris palika lih̄ds beigahm. — Keisara Majestete, muh̄su Semes-teh̄ws, weh̄l ir ūiwadijā, wiūiūiūh̄ Keisara nams pee ūpirgatas weūelibas. — Firsts Gortūchalows, muh̄su firmas wakkas-ūanzleris, kas ūawas weūelibas uūstojchanas deht bija ahrsemēs, atkal pahrbrauzis Sw. Peterburgā. — No ūwarigakeem darbeem augūtakās wakkas-estah̄dēs buhtu peeminams meera-teeūu likumu preekūūlitums, kas pa otram lahgam nodots ihpashai komitejai un ūhoruben kluh̄ūhot pahripreekūs wakkas padomē. — Par ūho likumu eeweūchannu Baltijas gubernās Kreewu awiūei „Goloūs“ iū Kurfemes ir peesuh̄tits ūah̄ds rakūts, ūurā teek iūūaziti daschadi preekūūlitumi, kā wiūipah̄rigee meera-teeūu eestah̄dijumi buhtu Baltijas gubernās pahrgrosami. ūesuh̄titaūs teek preekūūh̄, pamasinat mantas ūensu preekūūh̄ eezelameem meera-teeūneūeem. ūekūh̄-Kreewijā til ūah̄ds kandidats war tilk eezelts par meera-teeūneūi, kas ir ūah̄da ūinama ūemes gabala ihpashneeks (jeb

pilūhtēs nama ihpashneeks). Peh̄z eesuh̄titaūa domahm ūho ūemes ihpashuma mehru (ūensu) waiūadsetu Kurfemē til ūah̄lu pamasinat, ka ari ūemneeku grunts gabala ihpashneeks waretu tilk eezelts par meera-teeūneūi. ūhi pageh̄reūchana iūūaidrojotees zaur leelaku ūemes weh̄rtibu Kurfemē. ūekūh̄-Kreewijā deūetina ja daudū, tad 20 rublu maksajot un Kurfemē maksajot zaurmeh̄rā 60 lih̄ds 70 rublu. No tam ūapro-tams, ka kandidata ūemes ihpashums Kurfemē warot buht maksat, ne kā ūekūh̄-Kreewijā. Kad ūensu nepamasinaschot, tad tiffhot meera-teeūneūu amati laikam tikpat wah̄ji apgah̄dati, kā tas tagad eūot pee aprinkuteesu aūeforu weetahm. ūhihs teekot beekūhi uūtizetas muishneekam, kas ūinatniūki deekgan mas mah̄zits, kas daschah̄rt apmeklejis til 2 jeb 3 ūemakās klases gimnastijā. Turpretim ūemneeku pulkā atrodotees personas, kas widejo ūkolu mah̄zibas ūursu zauri gah̄juūhi. — „Rigas Lapa“ tē peesih̄mē: Peh̄z muh̄su domahm mantas ūensa pamasinashana gan ne ūo newar ūah̄det, kad pee tam jo ūipraki ūlatahs uū mah̄zibas ūenia eeweherofchannu. Bet mums ūh̄leek, ka daudū leelaks ūwars jaleek uū nosajijumeem, kas buhs meera-teeūneūu zeh̄lejs? Rah̄dā meh̄rā teek iūdalita zekshanas teekiba ūtarp leelgruntneekem, ūemneekem un pilūhtahm, tas ir tas ūwarigakais jautajeens. ūensa pamasinashana lehti war palikt til uū papih̄ra, kad zeh̄leju ūapulze tomeh̄r nezel ne weenu personu ar ūah̄du pamasinatu ūensu. Das ūemneekem maksat war lih̄dset, ka ūah̄dā weetā ūemneeks teek eezelts par meera-teeūneūi, jo ari ūemneeks war buht ūemneeka weh̄ns. Tur pretim no leela ūwara ir jautajums, waj ūemneekem zeh̄leju ūapulzē ir peenah̄loūcha aiūstahweūchana. Otrs preekūūh̄ ūemneekem toti ūwarigs jautajums ir, ūah̄das teekibas buhs pee meera teekahm wiūu tautas walodai. Waj buhs atlaufs, eekneekt rakūsttas ūuh̄dūibas un pah-ūuh̄dūibas Latweeūhu walodā? Waj ūh̄ai waloda tilk uū lauleem iūdoti ūpreedumi? Kā ūhee jautajumu tilku pareiūi iūūkirti, tas ir pateekū Latweeūhu ūemneeku intrese.

Anglija arweenu jo wairat iūrah̄da ūawu pah̄gigo jeb ūpekulazijas-politiku, jebūhu tai aandrih̄j ne ūur pa prahtam neiūdodah̄s. ūfganistanā wiūas kara-ūpeh̄ks gan eekneh̄mis galwas-pilūhtu Kabulu un noteekūjis wainigos, kas Angtas ūuhtni nonah̄weja; bet kā dūird, kara-pulkam jalkaujah̄s ar truh̄kumu. Biūstah̄s ka tam bads nepeenah̄l. — Par ūfganistanas turpmako likteni ūtarp Kreewiju un Angliju noteekot ūarunaschanah̄s.

Turzijai muh̄scham jalkaujah̄s ar naudas truh̄kumu un nekahr-tibahm. Angli, ūho postu iūleetodami, grib Turkus dabuht ūawā warā un tos peekpeekū, ūsijā eeweūamās reformus neween tuhdak eeweūt, bet ari ta eeweūt, ka Angli wiūur buhtu tee wadoni. Turki atūih̄st, ka ūhi nodoma iūpildishana wiūus pa wiūam nodotu Anglu rokās un ūhi pah̄cha eemeūla deht ari zitas leelwalstis nepeepildija Anglu wehleschanos, lai ūah̄s kopā ar wineem Turziju ar waru peekpeestu uū reformu eeweūchannu. Leelwalstis tilki Turku waldibu nopeetni uūūzinaja to darit un ūhi tad ari apūolijah̄s paklaufs. Bet no Turku ūolishchanah̄s lih̄ds iūpildishanai ir wiūai leela plaiūna. To ūin ari Angli un pah̄ūi Turki, tadeht draudūiba ūtarp wineem alah̄ū wairat ūuh̄d un Turzija mellē Kreewijas draudūibu.

Bulgarijas tautas weetneeku ūapulze ir nosuh̄tijufe Nihta-Rumelijas weetneeku ūapulzei ūilipopolē ūchah̄du apūweizinaschannu: Seemeku Bulgarijas tautas ūapulzes deputati lih̄ds ūuh̄s, iūūazit wiūu lih̄dsjuūchannu wiūu brahteem Deenwidus-Bulgarijā. Lai Deews ūwehti wiūus muh̄su zenteenus un lai tee der par labu muh̄su kopigai teh̄wijai. — Bulgaru justizministers ūerkows neūen ūah̄dās ūah̄ūās ūanah̄zis ūrih̄dā ar ūah̄du zitu weefi uu eekirtis tam par aui. ūiūkartais gah̄ja ministri apūuh̄dset pee apgabala teeknescha. ūerkows kopā ar ziteem ministereem paweh̄leja teeknesim ūuh̄dūibu nepeenemt, tadeht ka tam ne-eūot teekiba, par ministri ūpreekū. Teeknesis to ne-klauūija, bet weda iūmekleschannu ūah̄lak. Nu ministrs atzeh̄la teeknesi no amata. Bet ūhis ari ūah̄du atzeh̄schannu nepaklaufs, ūazidams, ka atzeh̄schana nah̄lot no ministra, kas ūah̄wot iūmekleschannā. Teeknesis tad nospreeūda ministereem minetā ūah̄su-weeūa goda aiūūarūchanas deht weenu meh̄neūi zekuma ūrah̄pes. Laudis gaida, kas nu notiks.

Spanija leeklūūam ūataiūah̄s uū ūehnina ūah̄ūahm ar ūustrijas erzherzogeeni Kristini.

Atbildes.

A. M. — J. A. m. Amata darishchands redaktoram bija jakeko uū Sw. Peterb. un tur ilgati japeek, ne kā bija nodomats. Tadeht ūuh̄su un daudū zitu zeen. laūtaju jautajumu iūūaidroūchana nokaweūeūs, jo no tureenes „Balt. Seml.“ rebigerejot ta ūatūhu nebija eekpeh̄jama. Pahrbrauzis es nu pasteigūhos, ūawu peenah̄lumū jo aūtrali iūpildit. Materu Juris.

Atbildoshais redaktors: Materu Juris.

No ūensures atweh̄letā, Rīgā, 13. nowembri 1879.

Sludinājumi.

Skolotājs

wehl ir Engures krona pagastam no 1. janvāra 1880. g. vajadzīgs. Skolotāji, kas šo wehtu wehletos peenemt, teel jaur šho usajināti lihš 15. dezembrim 1879. pee Engures krona pagasta waldivas Kesterzeemā peeteiktes un wajago lihgumu noflehgt, pee kam wehl teel peefihmets, ka lihgumā peeklahjiga lone taps eewehrota. Kesterzeemā, 3. nowembri 1879.

Pag. wez.: F. Schilling.
Pag. str.: C. Nauenberg.

Jauns zilweks,

kas lahdā išejeenes skolotāju seminārā i-glihtots, jau lahdus gabus pag. skolotāja amatu kopis un war usrahbit labus leezbas rakstus un atestatus, melē jeb lahdū, wina mahzibas stahwoflim peepastu weetu, šcheitan jeb ari tablatās kreewijas gubernās. Tuwatās finas šchis awises eespezijsā.

Par ņinu Jaunjelgawai un apgabalam.

Manā skolā wehl atrod lahdas skolneezes tā ari pensioneerenes laipnu usnemschanu, Rīgas-eelā, Lōwinošna namā.

Alma Skulte.

Īsrentejama

ir weena maja muišā ar 260 pūhra weetahm aramas-femes un bej tam ar plawahm un ganibahm par Jurgeem 1880, uš wairak gabem. Tuwatās finas dabujamas Dschuhfies teejas namā.

Kapteiņa meitiņa.

Wehsturigs romans, iš kreewu rakstneela Pušlina rakstiem pahrtulkots no M. Skarre, Nihzes skolotāja.

Mafjā 40 lap.

Kreewu = Turku „kara = kroniņa“

wehl ir dabujama Rīgā P. Schilling'a grahmatu bodē. Mafjā beejās wahfōs eeseeta bej prehmijas bilbes 2 rub. un burtņizās ar prehmijas bildi 2 rub. 25 lap. Šchi ar daubš jautahm bildehm pušlota grahmata aprafsta pilnigi pehdigo karu.

Pirmā Kreewu

uguns = apdrošinaschanas beedriba, dibinata 1827. gadā.

Agenti:

- Zehfīs — S. Wolkmann,
- Walfā — Moriz Kollaud,
- Werowā — Rif. fon Grünberg,
- Walmeerā — Th. Adamsohn,
- Limbaschōs — B. D. Gusslawsky,
- Ruhjene — Eduard Dabbert.

Rupat tapa gatawa un ir dabujama Leepajā, R. Urting'a grahmatu-bodē, pee wezā tirgusplatīča, šchahda jauna grahmata:

Wahju walodas mahziba

preetich skolam un pašmahzišchanahs, no kuras war weegli un ahtri eemahzitees lasit, rakstīt un runat; mafjā 25 un 30 lap.

Mastowas tehjas, zūuru un lafju, seepu-fahles (laust. Soda 72%) flor-lakti (balinajamahs fahles) wisadas seepes, wilaas-un mahlberu pehrwes, firmisu, latu, kitu, un lihnti, mineral mašchinu elju un Amerik. petroleumu; wisadas lopu pulwerus, tā: Kormehurgas, Dlandeeschu, Anglu u.; zigarus, papirofus un lapu tabaku, tā ari ihsti labas fihes un wisadas sortes fahls par wislehtako zenu pahrdob.

Ohse & Co.,

Sumorow-eelā Nr. 6, pee Lappuads eebraujamas weetas, agrati Jaegermann un dehta bohde.

Wislabaku, dubult-tihritu, uhde nstfaidru, gaischi degoschu

petroleumu,

13 kap. par stopu, 2 rub. par pudu, pahrdob Nevermana petroleumu noliktawa pee jauneem wahreem, sem walles.

Weenas uhdens-dfirnatwas un weena bodes-weeta teel isrentetas Jaun-Wilfias muišā, Smiltenes draubse. Klahatās finas par dfirmawahm dabu pee fon Zur-Mühlen leelmahtes, Lehrpatā (Teichstraße Nr. 6), par bodes-weetu pee muišas rentneeka.

Noliktawa: Kungu- un Peterabasnizās-eelas ņuhri.

Labafās

pahrdob lehti

leelās un mafās partijās Rīgas gumijas pretschu fabrikis no

J. W. Mündel'a.

Uguns = sprizes — par 19 rubl.

- un dahregaki;
- pumpjus, no dšelses un misina, preetich nama, pagalmja, dahra un stakeem — par 15 rub. un dahrg.;
- naudas = flapjus, kas no uguns un sagleem drošchi — par 75 rub. un dahregaki;
- apirus, no wislabafās sortes un alafch par lehtatahm zenahm;
- wijas žitas leetas preetich alud-bruhšcheem;
- wilaš-kahršchanas = mašinas;
- welšchanas = mašinas;
- dezimal = swarus;
- labibas = wahgus — par 14 rub. pahrdob sem pilnigas labuma apgalwošchanas

Hugo Hermann Meyer's, Rīgā, pretim sinu-swarem, Teatrabulewarā Nr. 8.

Wisadus drukas-darbus

nem un par mehrenahm zeenahm ahtri un glihti ištahdā

Aleksandra Stahla drukatawa, Rīgā, Mušku-eelā Nr. 13.

„Baltijas Semkopis“

1880. gadā usnem samu 6. gada-gahjumu un peepaturejis samu lihššchinigo formatu, tur pretim saturu pehž eespehšchanas alafch jo wairak pahrlabodams un eewehrodams, kas tautai leeti der. Tadehļ ihpafchi eewehros ņaimneezibu wifās nodatās, populariņlas ņinibas, eefšchigu un ahrihu politiku, litumu iņstaidroschanu un wisadus, rebalzijai eesuhititus jautajumu, ar mahrdū ņafot: wifu to, kam paleelama wehrtē un kas lahtajeem ari lahdū labumu atneš, jo „Balt. Semkopja“ wispirmais noluhšs ir, ka tas eewehrotu tautas deenishcho dšihwi, winas truhumu un wajjadfibas. Tautas idealistkos zenteenus un firds iņglihtošchanu tur pretim grib ņemet

„Baltijas Semkopja Beelikums“

kuršch ari 1880. gadā isnahls til pat leelā formatā, tā lihššschim un neņhšs pahstamams un ari žitāņinā kreetnūs original-romanus, stahstus un ņihlatas leetas. — Bej tam „Beelikums“ ir nebelas neņhšs satiristkus un jozigus rakstus, kas uš jautribu pamudina un ņinuhdigā formā graiņa ņadshwes neņahrtibas un nelahga ceradumams un zenteenus.

Mafjā: abas lapas kopā: par pastu 4 rub. par gabu, 2 rub. 20 lap. par pušgadu.

„Balt. Semkopis“ bej „Beelikuma“: 260 lap., un 140 lap.; abas lapas bej peefuhitishanas: 350 lap. par gabu, 180 lap. par pušgadu.

„Balt. Semk.“ bej „Beelikuma“: 200 lap., un 110 lap.

It uš 10 eksemplareem, ko ņs weenu adreņi ņawem, teel peelikis weens brihw-ekemplars.

Apņeleņchanas weetas: „Balt. Semk.“ eespezijsā, Rīgas Latweeschu beedribas namā un rebalzijā: Jelgawā, Katolu-eelā Nr. 2. Bej tam Rīgā: Duhawa, Schilling'a, Kristapa Duhcha (ne wis „brahu Duhch“) grahmatu bodēs; žitur wifās Latw. grahmatu bodēs.

Mafjā jafuhra tuhdat lihdfi. Administracija.

Jauns romans. Sadshwes wilni.

Original-romans diwās datās, no Theodora Rolanda. — Dabonams Aleksandra Stahla drukatamā, Mušku-eelā Nr. 13, un „Balt. Semk.“ Administracijā, Rīgas Latweeschu beedribas namā. — Mafjā eeschuhts 1 rub. 25 kap. — Kas 10 eksemplarus uš reisi pehrf, dabun 1 eksemplaru bej mafjās.

J. W. Grahmann, Rīgā,

eepretim Jelgawas un Dukumas bahnuņim. Artkli, artku daikti, sehjamas un plaujas = mašinas. Ar rotahm un gepeli dhenamas ņulamas = mašinas. Garrett lokomobiles un ņulamas = mašinas, kas ihpafchi weentahrfchi labi taiftas un daubš pastrahdā; uš Parises pašales iņstahdi tahs ar 2 ņelta medatahm kronetas. Superfosfati, augst: un widus = grahdigi, ar peesolita labuma apgalwošchanu.

Jauna tapetu magafina.

Jaur šcho zeenigai publikai padewigi ņinojam, ka esam atwehrushchi Rīgā uš Teatra-bulwara, preti Wahju teatrim, Ch. Berg'a namā, leciu

tapetu magafinu

lihš ar bagatu daschadu žitu pretschu-lehgeri, tā: Wihnes mehbetu, behrnu mehbetu, logu-rullo, gardinu-lihstu, kahju noslautamo grihdas-drahnu, filza-tepiku, seltitu lihstu, maņa-tuhstas preetich gaddeem un grihdahm, rosetu, akumu, loņmetistu pretschu, ihsta Turku tabaka, zigaru, papirofu un zigaru spizes. Žigari no Krosfs Iga fabrikas Rīgā teel pahredoti pehž fabrikas zenahm.

Peer uszižigas apdeeneņchanas, apsolam lehtakos zenus, un žerant, ka zeeniga publika muhju jaunu usnemschanu labprahē eewehros. Ar padewibu M. Ballod un W. Surnowitsch.

Rīgas Latw. teatris,

ņwehtdeen, 18. nowembri 1879.

Bik ņwer taws wihres?

Žoku-luga 1 zehleend, latw. no Ottilijas Klein.

(Šcho lugu iņrahdihs bej ņusleera).

Abi labi, bahj maifā!

Žoku-luga 1 zehleend, latw. no Petrina.

Ķaprezahs!

Žoku-luga 1 zehleend, latw. no Alunana.

Mafjā par ee-eshchanu tā arweenu.

Sejachtums pulstēn 7. watarā.

Teatra-komifija.